MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Oma merkityksensä on sillä, että Suomessa vettä, puuta ja viljelysmaata riittää.
EK:N JOHTAJA TELLERVO KYLÄ-HARAKKA-RUONALA TURUN SANOMISSA

Miljardien omaisuus rapautuu rauhassa

Teistä ja silloista puhuminen ei ole muodikasta, vaan usein se leimataan halventavasti siltarumpupolitiikaksi. Sitä se ei suinkaan ole. Kysymys on kymmenien miljardien yhteisestä omaisuudesta, jonka nyt annetaan rapistua.

Huolimatta siitä, että teiden ja siltojen korjausvelka on kasvanut jo vuosikymmeniä, päätti pääministeri Jyrki Kataisen (kok.) hallitus kevään budjettikehysriihessä leikata liikenteen väylärahoituksesta sata miljoonaa euroa.

Suomen tieyhdistyksen laskelmien mukaan teiden korjausvelka on jo 1,5–2 miljardia euroa. Velka kasvaa nykyisellä tahdilla jopa 200 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän verran tarvitaan lisää rahaa, jotta tiet pysyisivät edes nykyisessä kunnossa.

Teiden rapautuminen on hyvin päättäjien tiedossa. Kataisen hallituksessa liikenneministerinä olleen Merja Kyllösen (vas.) mielestä Suomen pääteiden päällysteiden kunto on huono ja alemman tieverkon tilanne katastrofaalinen. Kyllönen muistutti, että teiden korjaaminen tulee kaksin verroin kalliimmaksi, jos pohjarakenteet pettävät. (MT 20.5.2013)

Teiden rapautumisen lisäksi tuhannet sillat vaativat pikaista korjausta. Liikenneviraston arvion mukaan 7 000 siltaa on tulossa peruskorjausikään vuoteen 2020 mennessä.

Kataisen hallituksen liikennepolitiikka keskittyikin enemmän teiden kuormittamisen lisäämiseen kuin korjaamiseen. Hallitus päätti nostaa ajoneuvoyhdistelmien suurimman sallitun painon 60 tonnista 76 tonniin. Päätöstä perusteltiin kuljetusten kilpailukyvyn parantamisella ja päästöjen vähentymisellä.

Päätöksen seurauksena yhä enemmän teitä ja siltoja tuli painorajoituksen piiriin. Painorajoitettujen siltojen määrä kasvoi reilusta sadasta viisinkertaiseksi. Varsinais-Suomessa rajoitusten määrä seitsenkertaistui. Säästöjen sijaan kuljetuskustannukset nousevat, koska heikkokuntoiset tiet ja sillat pitää kiertää.

Kesäkuussa aloittaneen Alexander Stubbin (kok.) hallituksen liikennepolitiikka ei näytä yhtään edeltäjäänsä paremmalta. Hallitusohjelman mukaan liikenneinvestoinnit painottuvat Helsingin ja Espoon tunneleihin ja Tampereen raitiotiehen.

Tieyhdistyksen toimitusjohtaja Jaakko Rahjan mukaan esimerkiksi länsimetron hyöty-kustannussuhde on huomattavasti alle yhden. Rahjan mielestä tällaisena aikana valtion kannattaisi sijoittaa varoja sellaiseen, joka tuottaa. (MT 9.7.)

Teiden huono kunto haittaa jo elinkeinotoimintaakin.

Alempiasteisten teiden ja yksityisteiden tilanne on huonompi kuin teiden keskimäärin. Pääosa vähistä rahoista menee pääteiden kunnostamiseen.

Varsinais-Suomen elykeskuksen tienpidon asiantuntijan Vesa Virtasen mukaan pääteitä painotetaan kuitenkin liiaksi. Kärsijöinä ovat maanviljelijät, joita esimerkiksi Varsinais-Suomessa on paljon. Isot tilat vaativat isoja kuljetuksia.

Tieyhdistyksen puheenjohtaja Juha Marttila muistuttaa, että siltojen huono kunto ja teiden heikko kantavuus estävät monin paikoin puutavaran ja maatalouden kuljetuksia. Tämä vaarantaa muun muassa hallituksen biotalousstrategian, koska uusiutuvat luonnonvarat jäävät pohjattomien teiden ja kantamattomien siltojen taakse.

Stubbin hallitus päätti ensitöikseen perua joitakin edellisen hallituksen päätöksiä. Ensi syksyn budjettiriihessä hallituksella on oiva tilaisuus luopua myös tienpidon määrärahaleikkauksesta.

Liikenneväylien kunnostukseen pitää leikkausten sijaan osoittaa nopeasti lisää varoja. Näin ainakin hidastettaisiin elintärkeän kansallisomaisuuden rapautumista, ja saataisiin nopeasti uusia työpaikkoja. Tienpidosta säästäminen tulee todella kalliiksi.

Tienpidosta säästäminen tulee kalliiksi.

Haglund haparoi

Ruotsalaisen kansanpuolueen puheenjohtaja Carl Haglund tyrmää äskettäin tehdyn laajapohjaisen sote-ratkaisun. Erikoista on, että Haglund oli itse sopimassa ratkaisua.

Haglund sanoo Kauppalehden haastattelussa, ettei ymmärtänyt mihin päädytään. Jos ministeri olisi ymmärtänyt lukemansa ja sopimansa, hän ei olisi pannut nimeään paperiin.

Ministerin myöhäisherännäisyyden syitä on arvuuteltu. Sote-ratkaisu syntyi vuosien väännön jälkeen eri näkemysten kompromissina. Politiikan pöytätapoihin kuuluu, että vaatimukset esitetään etukäteen, ei takakäteen.

Haglundin heräämisen taustalla lienee yksityisten lääkäriasemien ja palveluntuottajien kritiikki. Terveysbisneksessä jaetaan nyt markkinoita. Kansainväliset ketjut ovat jo rynnistäneet Suomeen. Myös sosiaalipalvelujen puolella suuret ketjut paaluttavat reviireitään.

Haglundin mukaan sote-ratkaisu sementoi julkisen palvelutuotannon. Pahana hän pitää sitä, että iso osa palveluntuotannosta delegoidaan sairaanhoitopiireille ja kunnille eli julkisille yhteisöille.

Palvelutuotannon julkisuus on Haglundille punainen vaate. On kuitenkin syytä kysyä, miksi RKP lähti mukaan ratkaisuun, jos sen tarkoituksena oli koko terveydenhuollon yksityistäminen. Mikään muu puolue ei sellaista tavoitetta ole toistaiseksi esittänyt.

Sote ei ole vielä valmis, mutta raamit ovat olemassa ja muut puolueet ovat niihin sitoutuneet.

RKP:n kannattaa varmasti miettiä kahdesti, lähteekö se sittenkään repimään auki itse sopimaansa pakettia. Kelkan kääntäminen täydessä vauhdissa ei sekään ole ongelmatonta.

VIERASYLIÖ

Lohi ui rahavirroissa

Merilohisaalis aiheutti nousujokivarsissa jatkuvaa käräjöintiä. Jako ulottui tupiin saakka: lohta pöytään vain viitenä päivänä viikossa. Saaliinjako ei ole ongelmatonta nytkään. Ongelmien historialla on näitä pidemmät juuret.

Itämeren meri- ja jääjärvivaiheissa merilohen loinen Gyrodactylus salaris jäi sparraamaan isäntälajin kantoja. Itämeren merilohelle kehittyikin kyky sietää tätä loista. Toisin kävi Kölin vuoriston lännen puolen rinteiden joissa kutemassa käyneille kannoille. Loisettomuus olikin kohtalokasta.

Kun ihminen huolimattomuuttaan vei loisen vuoren yli, yli 40 lohijoen kannat saastuivat ja romahtivat. Uusi riesa tuli lohikassikarkulaisista, lisääntymisvietti vei karkulaiset nousemaan jokiin. 1970-luvusta lähtien Itämerelläkin on ollut oma riesansa.

Lohet ovat tunnetusti rasvaisia. Se altistaa ne rasvaliukoisille ympäristömyrkyille, kuten dibenzo-dioksiineille ja -furaaneille. Joko niistä johtuen tai muutoin lohiin ilmestyi lisääntymishäiriö, M-74. Se on edelleen vaihteleva luonnonlohien riesa.

Kaupankäyntiä kalastuspolitiikalla

”Työllisyys” on argumentti, joka on tehnyt käytännössä mahdottomaksi Itämeren jäljellä olevien merilohikantojen järjestelmällisen hoidon. Tieteellinen neuvo on vaivalloisesti kantanut kalastusministerien päätöksiin.

EU:n yhteinen kalastuspolitiikka onkin ollut lähinnä kaupankäyntiä. Omituisuuksiin kuuluu pyyntikiintiöiden vaihtokauppa; viimeksi lohet vaihtuivat kilohaileiksi Latvian kanssa.

Tornionjokeen nouseva luonnonkanta onkin jokavuotinen jännittämisen kohde. Kesän 2014 nousu näyttää kohtuulliselta (RKTL; MT 13.6.).

Sisäpolitiikassaan maamme on ollut kyvytön ratkaisemaan nousulohiasiaa kutuvaltioperiaatteella eli käytännössä alueellisesti Lapin ja elinkeinotaloudellisesti tuottoisan kalastusmatkailun hyväksi.

Siinä saaliskalojen kudosten myrkytkin levittäytyisivät siinä määrin laajalle joukolle, että syöjäkohtainen vaikutus minimoituisi.

Suomessahan merilohipolitiikka on ollut yhden puolueen politiikkaa. Edellisen vaalikauden aikana sen valta ulottui suomalaisten meppien käyttäytymiseen europarlamentin valiokuntiin hakeutumisessa.

Tulliliitto on Norjan suojana

Media on ristinyt merilohen maamme ”kansalliskalaksi”, ei kuitenkaan luonnonkantalähtöisenä eikä liioin Suomessa tuotettuna, vaan Norjassa tuotettuna ja Suomeen rekka-autoilla tuotuna.

Norjassa on Helsingin Sanomien (18.6.14) mukaan nykyisin neljä kymmenen miljardin euron liikevaihdon yritystä tässä bisneksessä. Tällä on monta historiallista ja luonnonmaantieteellistä taustoittajaa.

Lohen tuonnin arvo oli viime vuonna yli 400 miljoonaa euroa.

Syvä- ja kylmävetinen, talvellakin jäätymätön vuonorannikko lienee edullinen jollei suorastaan optimaalinen merilohen kassikasvatukseen. Tuotetulle lihalle tarvittiin aikanaan maailmanmarkkinat. Ensimmäisenä katseet kohdistuivat Euroopan yhteisön sisämarkkinoille.

Norja oli ratkaissut kansainvälisoliittisen asemoitumisensa mielenkiintoisella kombinaatiolla: ei Euroopan unionin jäsenyydelle mutta kyllä Euroopan talousalueen (ETA) jäsenyydelle (ja kyllä Naton jäsenyydelle). Näin Norja väisti Euroopan unionin yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan, mutta samalla sulkeutui tulliliiton ovi.

Oli siis taktiikalla minimoitava tulliliiton ulkopuolelle strategisesti junailtu sijoittuminen.

Norjalaiset osoittautuivat nöyriksi oppilaiksi annettaessa ETA-valtiona lausuntoja unionin lainsäädäntöhankkeista.

Kaikissa sopivissa tilanteissa he huomauttelivat siitä, ettei ahkeruutta palkittu. Niinpä tuli listalle tuontitulli kassilohelle. Helsingissä visiitillä ollut EU-virkamies tokaisi: ”Pitihän niillekin jotain (helpotus) antaa”. Tähänhän Norja oli taktiikallaan pyrkinytkin.

Proteiinin himo kasvaa

Norjalla oli suuret suunnitelmat valmiina. ”Sushi”-Japanille oli ilmoitettu, että kaupanteossa perusyksikkö on miljoona kiloa. Kerrotaan, että ensimmäinen merkittävä toimitus oli kaksi miljoonaa kiloa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Suomessa syötiin vuonna 2013 noin 28 miljoonaa kiloa norjalaista lohta.

”Suomalaiset syövät kalaa yhtä paljon kuin ennenkin, mutta maksavat siitä enemmän, tuonnin arvo oli yli 400 miljoonaa euroa, siinä nousua edellisvuodesta (2012) 50 miljoonaa euroa. ” (HS 18.6.14)

Lisälasku johtui siis lohen kilohinnan noususta. Nousua kesti saman selvityksen mukaan aina viime vuoden loppuun saakka, mutta laskukin oli vuorostaan merkittävää tämän vuoden ensi puoliskolla.

”Jos Norjan lohen hinta nousee, muidenkin kalojen hinnat nousevat, jos se syöksyy alaspäin, se vetää kaikki mukanaan. Norjalaisten kalanviljelijöiden kanssa on vaikea kilpailla.” (Jari Setälä) ”Norjalaislohi työllistää Suomessa ihan älyttömästi.” (Tuomas Kajasola) (HS 18.6.14)

Norjasta tuodun lohen hyvä menekki kertoo ainakin kolmesta asiasta: proteiinien himon kasvusta, kuivalla maalla tuotetun (soija)valkuaisen käyttämisestä lohentuotantoon poikkeuksellisen edullisissa merioloissa ja globaalin markkina-alueen keskiluokkaisten kuluttajien riittävästä ostovoimasta.

Suomalaisen Finnprotein -tehdashankkeen esittelyn yhteydessä kävi ilmi, että soijarouheesta valmistettavaa konsentraattia käytetään kalanrehuun Norjan markkinoita silmällä pitäen.

Peltojen sato siirtyy merelle

USA ilmoitti, että lihan kulutus kasvaa kahden prosentin vuosivauhtia ainakin kymmenen vuotta.

Soijan kysyntä kohoaa vastaavasti, sademetsiä kaadetaan soijapaputuotantopelloiksi ja puuvilla vaihdetaan pelloilla soijaksi. Kilpailu valkuaisrehusta voimistuu, kasvatusrehun hinta ja lohen kilohinta nousevat – kuluttajan ostopäätös vaikeutuu.

Finnproteinin kalanrehu on muuttamassa ruoka-ainevirtoja. Perinteisesti virta on käynyt mereltä maalle (esimerkiksi luonnonlohisaaliina), nyt peltotuotantoa siirretään lohikassien eläimissä jalostumaan.

Teurastetuissa lohissa valkuaista palautetaan kuivalle alustalle ruokapöydiltä hyödynnettäväksi. Näin ihmiset kuvainnollisesti syövät T-paitaansa. Luonnonlohet syövät kilohaileja.

ERKKI PULLIAINEN
Kirjoittaja on emeritusprofessori ja tietokirjailija.

PÄIVÄN KUVA

ASKO KETTUNEN

Metsäpeuralla vasa Lieksassa

Lieksan pohjoisosissa Jongunjoen lähellä metsäpeuranaaras synnytti vasan tänäkin vuonna. Samoilla alueilla oli peuravaadin vasan kanssa myös viime vuonna. Läheisellä tiellä on susikin jolkotellut. Kuvaaja toivoo, että vasa säilyy ja kasvattaa uhanalaista metsäpeurakantaamme.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: TIINA HEIKKINEN

Vain laiskat roskaavat

Elämäämme leimaavat nykyään kulutus ja nautinnon hakeminen. Ostamme paljon uusia vaatteita ja tavaroita. Hankimme illanistujaisiin kertakäyttögrillin ja muovirasiaan pakattuja pihvejä. Juomat haemme halvalla lahden takaa.

Kiipeämme korkealle kalliolle ruokinemme ja juominemme. Sytytämme ehkä nuotion ja pidämme hauskaa.

Jostain kumman syystä muovirasiat ja metallitölkit alkavat tyhjennyttyään painaa enemmän kuin jaksamme kantaa.

Emme halua viedä niitä enää takaisin kotiin, sillä olemme siihen liian heikkoja. Ulkolaisista metallitölkeistä ei saa edes panttia, joten niitä ei kannata kauppaan raahata, vaikka voimia olisikin.

Ahkerana luonnossa liikkujana en joskus voi kuin ihmetellä yllä kuvattua välinpitämättömyyttä ja laiskuutta. Emmekö ajattele lainkaan eläimiä tai edes toisia ihmisiä?

Kaljatölkkejä, ruokapakkauksia sun muuta roskaa lojuu kallioilla ja teiden varsilla. Bussipysäkit ovat täynnä tupakantumppeja, ja puiden alla makaa pinokaupalla jakamattomia mainoslehtiä.

Metsistä voi lisäksi löytyä vanhoja sohvia, tuoleja ja muuta kierrätykseen sopivaa tavaraa. Samoin akkujen ja ympäristölle haitallisten aineiden paikka on jossain muualla kuin luonnossa.

Jostain kumman syystä muovirasiat ja metallitölkit alkavat tyhjennyttyään painaa enemmän kuin jaksamme kantaa.

tiina.heikkinen@maaseuduntulevaisuus.fi

Koirankakat tai banaaninkuoret eivät minua niin haittaa, sillä nehän maatuvat aikaa myöten. Maatumattomat roskat, kuten tupakantumpit, kaljatölkit ja muovit ovat pahempia.

Ne rumentavat maisemaa ja ovat ongelmaksi luonnolle jopa vuosikymmeniä ellei -satoja.

Metalli ja lasi voivat aiheuttaa haavoja niin luonnossa liikkuville eläimille kuin ihmisillekin. Pikkueläimet voivat myös jäädä vangiksi pulloihin ja tölkkeihin etsiessään ruokaa.

Tupakantumpeista saattaa liueta kadmiumia, lyijyä ja arsenikkia. Linnut tai pikkulapset voivat myös syödä tumppeja ja saada niistä myrkytyksen.

Muovi aiheuttaa ongelmia etenkin veteen joutuessaan.

Kalat ja muut eläimet voivat vahingossa syödä muovin paloja, mikä tukkii niiden suolistot. Myös tukehtumisriski on suuri, jos eläin saa esimerkiksi muovipussin päähänsä.

Vedessä muovikappaleet voivat kuljettaa vieraslajeja kelluessaan hitaasti paikasta toiseen. Samalla niistä voi irrota ympäristölle haitallisia orgaanisia aineita.

Ehkä yksi maailman tunnetuimmista roskaukseen liittyvistä ilmiöistä on Tyynenmeren jätepyörre. Se koostuu pääosin muoviroskista.

Pyörteen pinta-alaa ei tiedetä tarkkaan, sillä se muodostuu pienistä muovihiukkasista ja liikkuu koko ajan. Sen on kuitenkin arvioitu sisältävän jopa 330 000 muovinpalaa neliökilometriä kohden.

Tällainen muovitiheys on jo erittäin vaarallinen kaloille ja muulle merieliöstölle.

Monet saattavat perustella roskaamista sillä, että tavaran vienti kaatopaikalle tai kierrätykseen maksaa tai vie liikaa aikaa.

Tämä on osittain tottakin, sillä yksityishenkilön tuodessa jätettä esimerkiksi helsinkiläiselle kierrätysasemalle hänen tulee maksaa siitä 7–90 euroa. Maksu riippuu jätteen määrästä ja hyödynnettävyydestä.

Jätteitä ja roskia kerätään myös talo-yhtiöiden ja kauppojen pihoilla. Sekin tietysti maksaa, mutta tällöin maksu peritään esimerkiksi yhtiövastikkeen muodossa eikä se ole kuluttajalle niin näkyvä.

Kuitenkin roskaaminen on usein kalliimpaa kuin jätteiden hyötykäyttö. Tämä johtuu etenkin puhdistuskustannuksista. Roskaaja voi myös joutua maksamaan teostaan sakkoa.

Nykyään roskaamiseen suhtaudutaan yleisellä tasolla nuivasti, ja sitä pyritään vähentämään kampanjoinnilla ja opetuksella. Tästä esimerkkinä toimii Roska päivässä -liike, joka on levinnyt Suomesta useisiin muihin maihin.

Ehkä kuuluisimpia liikkeeseen kuuluvia on intialainen hyväntekijä Äiti Amma. Suomessa siihen ovat liittyneet monet laulajat ja suurlähetystöjen edustajat.

Roska päivässä -liike on valistuksen lisäksi jakanut monissa tapahtumissa filmipurkeista tehtyjä miniroskiksia. Niihin voi helposti sujauttaa tupakantumpin, purkan tai maahan pudonneen karkin.

Lopuksi jokainen ulkonaliikkuja voisi vielä koittaa pitää mielessä seuraavan hokeman: Roskat ei taskussa paljon paina, älä siis niitä maahan laita.

Se voisi yhdessä muiden keinojen kanssa pelastaa monta pikkueläintä ja helpottaa siistimmän maailman luomisessa.

LEHTIKATSAUS

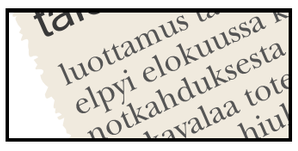

Liian paljon epäselvyyksiä

Kauppalehden mielestä Valion markkinaoikeudesta sama tuomio sisältää epäselvyyksiä. *”Valio aikoo viedä tämän päätöksen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyyn. Liiketoiminnan oikeusvarmuuden kannalta tapauksessa on liian paljon huolestuttavia piirteitä. Miksi yhtiö sai ilmeisen riittämättömät ohjeet varmistaessaan hinnoittelu-perusteita etukäteen ja vielä uudestaan korottaessaan sittemmin hintojaan?*

Missä menevät alihinnoittelun rajat, kun osapuolilla on täysin erilainen käsitys esimerkiksi tuottajahinnan voitto-osuudesta muuttuvana kustannuksena? Tällaiset asiat on oltava kirkkaasti ja läpinäkyvästi selvillä jo etukäteen sekä yrityksissä että viranomaistahoilla.

Julki tulleita epäselvyyksiä on aivan liian paljon sen ohella, että asioiden käsittely vie vuosikausia aikaa ja aiheuttaa kustannuksia yrityksille sekä viranomais- ja oikeusasteet maksavalle yhteiskunnalle.”

”Yritysten ja kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että viranomaisten valvontaperusteet, ohjeet ja sääntely ovat läpinäkyviä ja ennakoitavissa.”

Luonnonmarjat valmistumassa

Keski-Uusimaa harmittelee, marjastusinnon hiipumista. *”Luonnonmarjoista metsään jää suurin osa. Esimerkiksi puolukan ja mustikan sadosta on arvoitu poimittavan alle kymmenen prosenttia.”*

”Marjastaminen on suomalaisten keskuudessa valitettavasti hiipuvaa kansanhuvia. Kotitarpeiksi iäkäs väki marjoja vielä kerää, mutta perinne on katkeamassa ja luonnonmarjatuotteita jalostavien suomalaisyritysten marjatarpeesta jopa 90 prosenttia poimivat ulkomailta tulevat marjanpoimijat.”